

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

2019 yılı
Kırıkkale
“Esnaf ve Sanatkârlar Raporu”

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

İÇİNDEKİLER

- 1. Giriş / Yönetici Özeti**
- 2. İldeki Esnaf ve Sanatkârlara İlişkin Sayısal Bilgiler**
- 3. İldeki Esnaf ve Sanatkâr İşletmelerine Ait Bilgiler**
  - a. İstihdam ve Vergi
  - b. Ürün ve Hizmetler
  - c. Yatırım Ortamı ve Teşvikler
  - d. Proje ve Ar-Ge Faaliyetleri
- 4. İldeki Esnaf ve Sanatkârların Sorunları ve Çözüm Önerileri**
- 5. İldeki Meslek Eğitim İhtiyaçları**
- 6. İç ve Dış Pazar İmkânları**
- 7. Esnaf ve Sanatkârın Desteklenmesi**
- 8. Politika ve Stratejinin Uygulanması**

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

1. GİRİŞ

Esnaf ve sanatkârlar; toplumun tüm kesimlerine yönelik üretimleriyle ekonomik büyümeye, sosyal sisteme ve istihdama katkı sağlayan, ekonomik dinamizmin ve canlılığın kaynağını oluşturan, refahı tabana yayan, bunların yanında istikrarın da temel mekanizması olarak kabul gören bir kesimdir.

İlimizde sanayici ve tacir tanımına girmeyen ve faaliyeti sermayesinden ziyade bedeni çalışmaya dayanan, Kırıkkale Esnaf ve Sanatkâr Odalar Birliğine bağlı bulunan, 31 Aralık 2019 itibarıyla 15 odaya kayıtlı 6.668 esnaf ve sanatkâr bulunmaktadır. Esnaf ve sanatkârlarımızın %12,18'ini kadınlar, %87,82'si erkeklerden oluşturmaktadır. İlimizde en fazla faaliyet gösteren meslek grubu Bakkallık, Bayilik, büfecilik yapan esnaf grubumuzdur.

Esnaf ve Sanatkârimıza ilişkin esnaf bilgilendirme sisteminden almış olduğumuz sayısal veriler ve bilgilere raporumuzda yer verilmiştir. Esnaf ve Sanatkârlarımıza devlet tarafından sağlanan KOSGEB, Kalkınma Ajansı, desteklerinden Esnaf ve Sanatkâr Kredi Kefalet Kooperatifinden gibi düşük faizli krediler ve hibelerden faydalanmaktadır. Özellikle esnaf ve sanatkârların yararlandığı temel kuruluşlardan birisi olarak ön plana çıkan ESKKK'ların, Hazine destekli kredi olarak Halk Bankası üzerinden kredi sağlamanın hedef kitle açısından oldukça yararlı olduğu yaptığımız ziyaretlerde görülmüştür.

Ticaret ve Sanayi Odası üyelerini ziyaretlerimizde, Esnaf, Sanatkâr Kredi Kefalet Kooperatifine benzer bir yapıyı talep etmektedirler.

Esnaf ve sanatkârlar tarafından belirtilen sorunların birçoğu birbiriyle bağlantılı sorunlardır. Birisinin varlığı, bir diğerinin oluşmasına sebep olmaktadır. Bu nedenle, esnaf ve sanatkârların sorunlarına çözüm üretilirken, sorunların birbirlerine olan etkilerinin dikkate alınmasını faydalı olacaktır. Bu sorunları mevzuatın bilinmemesi, işgücü maliyetlerinin karşılanamaması diğer maliyetler ve kalifiye ara eleman sorunlarına eklenebilir. Esnaf ve Sanatkârlalar ilgili sorun ve çözüm yollarına genişçe rapor sonunda sonuç kısmında yer verilmiştir.

Müdürlüğümüzün Bakanlığımız Taşra teşkilat yönetmeliği 53. maddesi gereğince hazırlamış olduğu “**2019 yılı Esnaf ve Sanatkâr raporunun**” ilimize, esnaf ve sanatkârimıza kamuoyuna faydalı olmasını diler bu raporun oluşmasına katkı sağlayan, kurum ve kuruluşlarla birlikte personelimize teşekkürlerimi sunarım. 22.01.2020-Kırıkkale

Seyfettin ÇETİNER
Ticaret İl Müdürü

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

2. İLDEKİ ESNAF VE SANATKÂRLARA İLİŞKİN SAYISAL BİLGİLER

• Kırıkkale Esnaf ve Sanatkârları Odaları Birliği 71 kod numarası ile 26.11.1989 tarihinde kurulmuştur. Esnaf Sanatkâr Bilgi Sistemi (ESBİS) den 31.01.2019 tarihi itibarıyla alınan verilere göre İlimizde, 1 Birlik, 15 esnaf ve sanatkâr odasına kayıtlı 6.668 esnaf bulunmaktadır. Esnaf Odalarının 12'si il merkezinde 3'ü ise ilçelerdedir. İl merkezinde 24 göçmen esnaf bulunmaktadır. Esnaf ve Sanatkar Odalar Birliğinin Başkanlığını Süleyman KÖSTEKLİ yürütmektedir. Esnaf Sanatkârlar Odaları Birliğine Bağlı odaların üye dağılımı aşağıdadır.

✓ **Kırıkkale Esnaf ve Sanatkârları Odaları Birliği istatistikleri**

Sıra	Meslek Grubu	Üye Sayısı	Şahıs
1	Karma Esnaf ve Sanatkârlar Odası		1351
2	Lokantacılar Kebapçılar Köf. Tat. Odası		303
3	Şoförler ve Otomobilciler Odası		312
4	Bakkallar ve Büfeciler Odası		654
5	Berberler ve Kuaförler Odası		277
6	Kahveciler Odası		235
7	Kasaplar Odası		126
8	Minibüsçüler Odası		431
9	Terziler Konfeksiyoncular ve Triko Odası		388
10	Oto Sanatkârlar ve Demirciler Odası		569
11	Sebzeciler Odası		283
12	Servis araçları ve Nakliyeciler Odası		698
13	Esnaf ve Sanatkârlar Odası-Keskin		276
14	Şoförler ve Otomobilciler Odası-Keskin		95
15	Esnaf ve Sanatkârlar Odası-Çerikli		154

Kaynak: Oda verileri-Aralık-2019

• **Göçmen Statüsünde olan Esnaf istatistiği**

Sıra	Oda	Üye Sayısı	Şahıs
1	Karma Esnaf ve Sanatkârlar Odası		1
2	Lokantacılar Kebapçılar Köf. Tat. Odası		6
3	Bakkallar ve Büfeciler Odası		10
4	Berberler ve Kuaförler Odası		6
5	Kahveciler Odası		1

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

Toplam	24
---------------	-----------

• **Cinsiyet Dağılımı**

Kırıkkale Esnaf ve Sanatkârların cinsiyet dağılımı ise Erkek 5856, Kadın 812 şeklindedir. Esnaflarımızın % 87,82 erkek, %12,18'si kadınlardan oluşmaktadır.

✓ **Esnaf ve Sanatkârların Cinsiyet Dağılımı**

Cinsiyet	Oran%
Erkek	87,82
Kadın	12,18

• **Yaş ortalaması**

Kırıkkale’de meslek odalarına bağlı olarak faaliyet gösteren esnafın yaş ortalaması erkeklerde 30-50 kadınlarda 25-40 yaş aralığındadır.

Esnaf ve Sanatkârların Yaş Ortalaması

Yaş ortalaması	Yaş Ort.
Erkek	30-50
Kadın	25-40

Kaynak ESBİS-Aralık-2019

• **Yıllara göre İşlem Sayıları**

2018 yılı içerisinde 318 işyerinin kapandığı, 715 işyerinin de açıldığı görülmektedir. 2019 yılında ise 401 işyeri kapanırken 819 yeni işyerinin açıldığı görülmektedir. Önceki yıllara kıyaslandığında artış vardır.

✓ **Esnaf ve sanatkârlarına yıllara göre terkin ve tescil sayıları**

Yıl	Terkin	Tescil	Fark
2019	401	819	+418
2018	318	715	+397

Kaynak ESBİS-Aralık-2019

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

- **2019 yılında En fazla Tescil Yapılan 10 Meslek**

Yıl içerisinde en çok tescil olan, yani odalara yeni kayıt olan “**Büfecilik, bakkallık ve bayilik**” yapılan ticaretle ilgili esnaflık yapan meslek grubu olmuştur. Bu meslek grubunda 77 yeni esnafın odalara kayıt olduğu görülmektedir.

Meslek	Tescil Sayısı
Bakkallık, Bayilik, büfecilik	77
Lokantacılık	58
Büfelerde, bakkallarda ve marketlerde yapılan ticaret	32
Kahvehanecilik, kıraathanecilik	33
Servis aracı işletmeciliği	27
Taksicilik	26
Minibüsçülük	26
Lokantacılık, yemek ve içecek sunumu faaliyetleri	25
Karayolu ile yük taşımacılığı	22
Şehirlerarası yük taşımacılığı	18

Kaynak ESBİS-Aralık-2019

- **2019 yılında En fazla Terkin Yapılan 10 Meslek**

Yıl içerisinde en çok terkin yapılan “**Bakkallık, Bayilik, Büfecilik**” esnaflığı yapan meslek grubunda olmuştur. Taksicilik ticaret sektörü terk edilen ikinci sektör olurken, Minibüsçülük mesleği onları takip etmiştir.

En fazla terkin yapılan 10 meslek

Meslek	Tescil Sayısı
Bakkallık, Bayilik, büfecilik	33
Taksicilik	27
Minibüsçülük	20
Büfelerde, bakkallarda ve marketlerde yapılan ticaret	19
Lokantacılık	16
Lokantacılık, yemek ve içecek sunumu faaliyetleri	10
Minibüs işletmeciliği	10
Nakliyecilik ve Nakliyat Komisyonculuğu	8
Kahvecilik, Kıraathanecilik ve İnternet Kafe İşletmeciliği	7
Kahvehane, Kıraathanecilik ve çay ocağı işletmeciliği	7

Kaynak ESBİS -Aralık-2019

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

- **2019 yılında İşyeri sayısı En fazla Artan 10 Meslek**

Meslek	Tescil Sayısı
Bakkallık, Bayilik, büfecilik	44
Lokantacılık	42
Kahvecilik, kıraathanecilik	24
Servis Aracı İşletmeciliği	21
Karayolu ile yük taşımacılığı	19
Lokantacılık, yemek ve içecek sunumu faaliyetleri	15
Şehirlerarası yük taşımacılığı	14
Büfelerde, bakkalarda ve marketlerde yapılan ticaret	13
Emlakçılık	11
Oto galericilik, oto kiralama	10

Kaynak ESBİS- Aralık-2019

3. ESNAF VE SANATKÂR İŞLETMELERİNE AİT BİLGİLER

a. İstihdam ve vergi

Kırıkkale ili için İş Kur'un 2013 yılı öncesi yayımlanmış olduğu temel işgücü göstergelerinden işgücüne katılma oranı, istihdam ve işsizlik oranlarına tabloda yer verilmiştir.

■ İlimizde İstihdam Verileri (%)

KIRIKKALE	İşgücüne Katılma Oranı	İstihdam Oranı	İşsizlik Oranı
2009	40,0	32,3	19,3
2010	42,4	37,3	12
2011	42,8	38,4	10,2
2012	41,7	38,0	8,9
2013	44,7	41,1	8

Kaynak İş-Kur-2019

■ Bölgesel istihdam Verileri (%)

BÖLGESEL	İşgücüne Katılma Oranı	İstihdam Oranı	İşsizlik Oranı
2014	48,8	44,7	9,9
2015	51,6	46,5	10,3
2016	52,6	45,6	10,9
2017	50,6	44,9	10,9
2018	51,6	45,9	11

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

✓ **Sosyal Güvenlik**

2018 yılı istatistiği

Sigorta Kapsamı	Aktif Sigortalı Sayısı	Pasif Sigortalı Sayısı
4/A (SSK)	40.417	30.501
4/B (BAĞ-KUR)	9.067	10.973
4/C (EMEKLİ SANDIĞI)	15.984	10.158
Toplam	65.468	51.632

Kırıkkale'nin 2018 nüfusu 286.602' dir. Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Aktif Çalışanların İl Nüfusuna oranı %22,84' dür. Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Emeklilerin İl Nüfusuna Oranı % 18,02' dir.

2019 yılı istatistiği

Sigorta Kapsamı	Aktif Sigortalı Sayısı	Pasif Sigortalı Sayısı
4/A (SSK)	39.063	30.792
4/B (BAĞ-KUR)	8.363	10.952
4/C (EMEKLİ SANDIĞI)	15.700	10.565
Toplam	63.125	52.309

Kırıkkale'nin 2019 nüfusu 286.602' dir. Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Aktif Çalışanların İl Nüfusuna oranı %22,03' dür. Sosyal Güvenlik Kapsamındaki Emeklilerin İl Nüfusuna Oranı % 18,25' dir.

✓ **Bedaş Elektrik**

BEDAŞ İşletme Müdürlüğünden, 2019 yıllarında işletmelerin Enerji kullanım verileri kayıtları alınamamıştır. 2016 yılı ticarethanelerin yıllık elektrik tüketim miktarı yaklaşık 32.000.000 MWh'dir.

✓ **Vergi**

2018 yılı Aralık ayı verilerine göre İl Genel vergi gelirleri toplamı ise 374.712.344,80 TL'dir. İldeki Basit ve Gerçek Usul'de tahsil edilmiş vergi gelirleri toplamı 335.894.611,48 TL'dir. Vergi tahsil oranı %10,36' dır.

2019 yılı Aralık ayı verilerine göre İl Genel vergi gelirleri toplamı ise 521.178.736,22 TL'dir. İldeki Basit ve Gerçek Usul'de tahsil edilmiş vergi gelirleri toplamı 465.982.852,02 TL'dir. Vergi tahsil oranı %10,59'dur.

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

b. Ürün ve Hizmetler

• İlimizde en belirgin üretim yapan esnaflarımız, Terziler, Tuhafiyeciler ve Konfeksiyoncular Odasına bağlı olarak gelinlikçilerdir. Gelinlik üretiminde İlimiz Türkiye’de ön sıralarda yer almaktadır.

• Delice ilçemizde de tuz üretilmektedir.

• İlimizde kaybolmaya yüz tutmuş sanatsal değeri olan meslek olarak; Merkezde Yorgancılık ve kalaycılık meslekleri yaşamsal değerlerini sürdürmektedir. 2019 yılında Müdürlüğümüzce yapılan çalışmalar sonunda ESKK kooperatifinden faizsiz kredi almaları sağlanmıştır.

c. Yatırım Ortamı ve Teşvikler

• Yatırım açısından Kırıkkale ilinin kısa bir analizi

Kırıkkale’nin kurulması, büyümesi ve bugüne taşınması daha çok savunma sanayi ile olmuştur. 1925 yılında Top ve Mühimmat fabrikasının temellerinin atılması Kırıkkale’nin şehirleşmesinin nüvesini oluşturmaktadır. TÜPRAŞ rafinesinin 1986 yılında faaliyete başlamasıyla, sanayi alanındaki konumunu güçlendirmiş, ildeki sanayileşme süreci hızlanmıştır.

Yatırım Teşvik kapsamında Kırıkkale yapılacak yatırımlar %80 oranında destek sağlanmaktadır. Silah OSB de yapılacak yatırımlara, Gümrük vergisi muafiyeti, KDV istisnası, Gelir/Kurumlar Vergisi indirimi/SGK Primi işveren Hissesi desteği/Faiz Desteği teşvikleri verilmektedir.

✓ Coğrafi Konum

• Kara, hava, deniz ve demiryolu ulaşım ağları bakımından önemli bir merkez olan Kırıkkale karayolu ile Ankara Esenboğa havaalanına yaklaşık 1 saat, Deniz yolu açısından Samsun limanına 3 saat mesafededir. Demiryolu hattında iki ana konvansiyel demir yolu hattı güzergâhında bulunmaktadır. Bunlar Ankara, Kırıkkale, Kayseri, Sivas, Kars hattı ve Ankara, Kırıkkale, Çankırı Zonguldak hattıdır. İl sınırları içerisinde 97 km konvansiyonel demiryolu hattı olup, 4 istasyon bulunmaktadır. Ayrıca Ankara-Kırıkkale-Samsun otoyolu ve Sivas-Kırıkkale-Ankara –İstanbul hızlı tren projesi ile Kırıkkale’nin ulaşımındaki önemi bir kat daha artacaktır.

• İlin Başkente yakın olmasının ve ilin karayolu ağı itibarıyla doğu-kuzey ve güney yönlerindeki 43 ile açılan konumda olması ilde üretilen ürünlerin nakliye ve pazarlanması açısından büyük avantaj sağlamaktadır. Ankara’ya 75 km, Samsuna 330km, Kayseri ‘ye 245 km ve yapımı devam eden Kırıkkale, Karakeçili, Kulu bağlantısı ile Konya’ya 250 km mesafede olacaktır.

▪ TÜİK tarafından ilk defa 2013- 2018 yılında yayınlanan 81 İl içerisinde "**İl Düzeyinde Yaşam Memnuniyeti**" araştırmasına göre, mutlu olduğunu beyan eden bireylerin oranı Kırıkkale’de yüzde **75,48’** çıkmıştır. Bu oranla ülke genelinde dördüncü sırada yer aldı.

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

✓ **MKE, Savunma Sanayi, Tüpraş**

▪ MKE fabrikaları ve TÜPRAŞ rafinerisini ilin ekonomik yapısında önemli yer tutmaktadır. Ülkemizin savunma sanayi için stratejik öneme haiz MKE nin on fabrikasından beşi, iki işletmesinde biri olan Hurda İşletme Müdürlüğü ilimizde bulunmaktadır. Makine, savunma, petrol, yalıtım, gıda ve mobilya ağırlıklı sanayi yapısı vardır. MKE'nin 5 büyük ölçekli fabrikasıyla Türkiye'nin savunma alanında belkemiğidir. Türkiye'nin ilk ve tek silah ihtisas organize sanayi bölgesi bulunmaktadır.

▪ Milli savunma bakanlığı bağlı Mühimmat ıslah, geliştirme ve yenileştirme Merkezi (MIGYEM) ile Mühimmat ayırma ve ayıklama tesisi ilimizdedir. Mavi akım doğalgaz boru hattı, TÜPRAŞ Petrol Rafinerisi, HES Potansiyeli ve mevcut barajlar, Enterkonnekte Sisteme yakın bağlantı ile enerji koridoru konumunda olması yapılacak yatırımlar için avantajlıdır. Kırıkkale sahip olduğu sanayi birikimi, altyapısı ve uygun yatırım ortamı, coğrafi konumu, büyüyen ekonomisi, sürekli gelişen ulaşımı, lojistik merkezi olma potansiyeli, nitelikli ve rekabetçi işgücü, sektörel - bölgesel düşük vergileri ve teşvik olanakları ile yatırımcılar için bir cazibe merkezidir. Kırıkkale il merkezi kamu ağırlıklı sanayi şehri olup, diğer ilçe merkezleri ve kırsal kesimin ekonomik yapısı tarıma dayalı olup imalat sanayi kamuya ait büyük işletmelerin yanında, özel sektöre ait küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşmaktadır.

✓ **İlimizde Esnaf ve Sanatkârlarımızın yararlandığı teşvikler**

• 01.01.2018-31.12.2019 tarihi itibarıyla Esnaf ve Sanatkârlar Kredi Kefalet Kooperatiflerince sağlanan destek

Yıl	Kredi kullanan Esnaf ve Sanatkâr sayısı	Kullanılan Kredi (Bin TL.)
2018	545	54.635.000.
2019	766	82.370.000.
Toplam	1311	137.005.000.

Kaynak- EKKK-2019

✓ **Ahiler Kalkınma Ajansı tarafından sağlanan yatırım ortamı ve teşvikler**

• Bölge kaynaklarının yerinde ve etkin kullanımının sağlanması, yerel potansiyelin harekete geçirilmesi suretiyle, ulusal kalkınma planı ve programlarda öngörülen ilke ve politikalarla uyumlu olarak bölgesel gelişmenin hızlandırılması, sürdürülebilirliğinin sağlanması, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılması amacıyla kurulan Ahiler Kalkınma Ajansı, 2010 yılından itibaren Kırıkkale'de faaliyet gösteren KOBİ'lerin başarılı projelerine hibe niteliğinde çeşitli mali destekler sağlamaya devam etmektedir.

• Bu destekler kapsamında, Kırıkkale'de bulunan firmaların, rekabet güçlerinin artırılması, katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesi, Ar-Ge ve yenilikçilik, pazarlama, markalaşma, insan kaynakları ve kalite sistemleri vb. alanlarda kurumsal kapasitelerinin artırılması amaçlanmıştır.

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

• 2019 yıl sonu itibarıyla, Kırıkkale’de bulunan KOBİ’lere Ahiler Kalkınma Ajansı tarafından aktarılan toplam kaynak 7.8 milyon TL. düzeyine yaklaşmıştır. Bu destek tutarının, başvuran firmaların eş finansmanı da dahil edildiğinde, ilin ekonomisine katkısı 16.5 Milyon TL düzeyindedir.

Yılı	Mali Destek Programının Adı	Ajans Desteği	Eş Finansman Dahil Toplam Bütçe
2010	Tarıma Dayalı Sanayi Mali Destek Programı	172.500,00 TL	345.000,00 TL
2011	İmalat Sanayiinde Yenilikçiliğin Geliştirilmesi Mali Destek Programı	236.262,35 TL	472.524,71 TL
2012	Sektörel Rekabet Edebilirlik Mali Destek Programı	3.125.484,09 TL	6.702.567,54 TL
2014	Sektörel Rekabet Edebilirlik Mali Destek Programı	2.414.902,38 TL	4.985.849,15 TL
2016	KOBİ Geliştirme Mali Destek Programı	1.831.999,46 TL	3.966.070,00 TL
Toplam		7.781.148,28 TL	16.472.011,40 TL

• Ahiler Kalkınma Ajansı, mali destek programlarının dışında, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından sağlanan yatırım teşvikleri konusunda başvuru hazırlık sürecinde firmalara teknik destek sağlayabilmekte, yerel birim olarak ekspertiz işlemlerini gerçekleştirebilmektedir. Kırıkkale ilinde, 2010 – 2019 Ekim döneminde düzenlenen yatırım teşvik belgeleri kapsamında; eğitim, sağlık, imalat sanayi, tarım ve hayvancılık, gıda, kimya, enerji gibi sektörlerde faaliyet gösteren 122 firma toplam 1.7 Milyar TL. tutarında yatırım yapmayı ve 2518 kişi istihdam etmeyi taahhüt etmiştir.

• Firmalar yatırım teşvik belgesi ile yapacakları yatırımlarda Gümrük Vergisi Muafiyeti, KDV İstisnası, Vergi İndirimi, Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği ve Faiz Desteği gibi muafiyetlerden faydalanmıştır. Yatırım teşvik sisteminde Kırıkkale 4. bölge illeri içinde yer almaktadır. Ancak, yatırımın organize sanayi bölgelerinde yapılması durumunda; Vergi İndirimi ve Sigorta Primi İşveren Hissesi Desteği açısından firmalar bir üst bölge (5. Bölge) için geçerli olan süre ve oranlardan istifade edebilmektedir. Teşvik sisteminin ilde başarıya ulaşabilmesi için ilgili tüm paydaşlar ile ortak çalışmalar yürütülmekte ve firmaların sistemden en üst düzeyde istifade edebilmesi için gayret gösterilmektedir.

• Kırıkkale’de 3 adet organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. 1997 yılında kurulmuş olan ve Yahşihan OSB’de gıda ve yem, makine imalat, mobilya, savunma yan sanayi gibi sektörlerde yer alan firmalar faaliyet göstermektedir. Yahşihan OSB’nin kuruluşundan itibaren en önemli sorunu olan doğalgaz altyapısı eksikliği çözüme kavuşturulmuştur. Doğalgazın tesislerde kullanılmaya başlanması ile sanayicilerin enerji maliyetleri düşecek bu durumun sonucunda da OSB’ye yeni yatırımcıların kazandırılması ve ilin istihdamına daha fazla katkı sağlamanın önü açılacaktır.

• 2001 yılında kurulmuş olan Keskin OSB’de ise yapı malzemeleri, prefabrik ve makine

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

imalat sektörlerinde faaliyet gösteren firmalar yer almaktadır. Keskin OSB’de doğalgaz altyapısının bulunmaması mevcut ve yeni yatırımcılar için önemli bir sorun teşkil etmektedir.

- Merkez ilçe sınırları içerisinde bulunan Türkiye’nin ilk ve tek Silah Sanayi İhtisas OSB’si ise 53 parselden oluşmaktadır. Altyapı çalışmaları tamamlanan ve parsel tahsislerine başlayan Silah OSB’nin, ilin savunma sanayi konusunda önemli bir merkez olmasına ve istihdamın artmasına ciddi oranda katkılar sağlayacağı tahmin edilmektedir.

- Yahşihan ilçesinde küçük ölçekli imalatçı firmaların yer aldığı sanayi sitesinde 377 işyeri yer almakta ve yaklaşık 1500 kişi istihdam edilmektedir. Ayrıca Keskin İlçesinde de 78 işyeri kapasiteli ve 100 kişinin istihdam edildiği bir sanayi sitesi bulunmaktadır.

- Kırıkkale Üniversitesinde 2015 yılında faaliyete başlayan Teknoloji Geliştirme Bölgesi (TEKNOKENT), Üniversite öğretim üyeleri ve özel sektör kuruluşlarının bilimsel araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilikçilik faaliyetlerini destekleyerek Ar-Ge kültürünün yaygınlaşmasına katkı sağlamayı, sanayi kuruluşlarının üniversite ve araştırma kurumlarıyla ulusal-uluslararası işbirliği oluşturmalarını hedeflemektedir.

- **KOSGEB tarafından sağlanan hibe ve destekler aşağıda belirtilmiştir.**

KOSGEB Kırıkkale İl Müdürlüğü tarafından 2019 yılı içerisinde 335 işletmeye toplamda 5.834.283.TL. destek ödemesi yapılmıştır.

d. Proje ve Ar-Ge Faaliyetleri

Bugün itibariyle Kırıkkale Üniversitesinde; 12 Fakülte, 1 Yüksekokul, 7 Meslek Yüksekokulu ve 3 Enstitü ile eğitim-öğretim faaliyeti yapılmaktadır.

Kırıkkale Üniversitesinde 2015 yılında faaliyete başlayan teknokent, üniversite öğretim üyeleri ve özel sektör kuruluşlarının bilimsel araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilikçilik faaliyetlerini desteklemeyi Ar-Ge kültürünün yaygınlaşmasına katkı sağlamayı sanayi kuruluşlarının üniversite ve araştırma kurumlarıyla işbirliği yapabilmelerine imkân sağlamayı hedeflemektedir.

14 girişimciye ev sahipliği yapan Teknopark’ın 4.990 m2 brüt kapalı alanına sahip yeni binası tamamlanmış olup, ofis tahsisi yapılmıştır.

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

4. İLDEKİ AVM BİLGİLERİ

İlimizde iki standartlara uyan iki tane AVM vardır.

Sıra	İLDE YER ALAN AVM'LER	AVM'nin Toplam Satış Alanı (M2)	AVM'de Yer Alan Esnaf ve Sanatkâr Siciline Kayıtlı Toplam İşletme Sayısı	AVM'de Esnaf ve Sanatkârlarca Kiralanan Toplam Satış Alanı (M2)	AVM'de Yer Alan Toplam Geleneksel, Kültürel veya Sanatsal Değeri Olan Kaybolmaya Yüz Tutmuş Meslekler kapsamında Esnaf ve Sanatkâr İşletmesi Sayısı	AVM'de Geleneksel, Kültürel veya Sanatsal Değeri Olan Kaybolmaya Yüz Tutmuş Meslekler Kapsamındaki Esnaf ve Sanatkârlarca Kiralanan Toplam Satış Alanı (M2)
1	AYBİMAŞ	11.500	5	580	-	-
2	PODİUM	20.485	12	1.027,21	-	-

5. İLDEKİ ESNAF VE SANATKÂRLARIN SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Esnaf ve sanatkârlar tarafından belirtilen sorunların birçoğu birbiriyle bağlantılı sorunlardır. Birisinin varlığı, bir diğ erinin oluşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle, esnaf ve sanatkârların sorunlarına çözüm üretilirken, sorunların birbirlerine olan etkilerinin dikkate alınmasının faydalı olacaktır. Esnaf ları İşlerini etkileyen öncelikle rekabet, satış/müşteri bulamama ve finansman ile ilgili sorunları vardır. Bu sorunları mevzuatın bilinmemesi, işgücü maliyetlerinin karşılanamaması diğ er maliyetler ve kalifiye ara eleman sorunlarına eklenebilir. Çıracılık eğitimine önem verilmeli, çıracılık bu mesleklerin itibarı yükseltilmelidir.

İlimizde bulunan 1 Birlik ve 15 odanın başkan yönetim kurulları ve bazı esnaf larla yapılan yüz yüze görüşmeler, sohbetler, araştırmalar, okunan makaleler, tutulan notlar çerçevesinde ve başlıca esnaf ve sanatkârın yerel ve genel sorunlar şu şekilde sıralanabilir.

- ✓ **Sorunları ve Çözüm önerileri**
  - Mahalle aralarında vergi kaydı olmaksızın; patates, soğan gibi sebze ve meyve vb. satan kişilerin vergi kaydı olan esnafımızı zora sokmaktadır
  - Akaryakıt ücretlerinin çok yüksek bulunmaktadır.
  - BAĞ-KUR priminin yüksek olması ve bağ-kur borcu olanların sağlık hizmeti Alamaması.
  - Cirolar düştüğünden vergi ödemelerinde esnafı zorlanmaktadır.
  - Esnaf ve Sanatkâr Odalarında gelir sıkıntısı nedeniyle eleman istihdam edilememektedir.
  - İlimizde Esnaf ve Sanatkâr Odalarının hizmet binaları yoktur. Kiralarda metruk yerlerde ikame etmektedirler.
  - Kamu, Esnaf ve Sanatkârlar ve Üniversite işbirliği sağlanamamaktadır.

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

▪ Aynı meslek alanında benzer işi yapan işyerleri sürekli çoğalmaktadır. Özellikle neredeyse her semtte BİM, A-101 gibi zincir marketler yer almaya başlamıştır. İlimizde ayrıca iki tane hipermarkette vardır. Bunlar birçok meslek alanında faaliyet gösteren esnaf ve sanatkâr karşısında yüksek rekabet gücüne sahiptirler. **Bunların sayılarına sınırlandırma getirilmelidir.**

▪ Üreticiden ve imalatçılardan daha düşük fiyattan daha yüksek miktarda malı uzun vadede geri ödemeli alıp, bu malları piyasada esnaf ve sanatkârlardan daha düşük fiyata satabilmektedirler. Bu durum, esnaf ve sanatkârların zincir marketler ve hipermarketler karşısındaki rekabet gücünün neredeyse yok olmasına sebep olmaktadır. AVM sayısının artması ve her çeşit ürün satması nedeniyle, pazarcı esnafı, bakkal vb. esnafın yok olmasına neden olmaktadır.

▪ Çıracık olarak çalışmak isteyen gençlerin giderek azalması sonucunda, çıracık yerinde daha yüksek maliyetli kalfa veya usta çalıştırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bunun sonucunda, kim zaman gelir düzeyi düşük olan esnaf ve sanatkârlar, kalfa çalıştırmayıp işyerlerinde çıracık ve kalfanın işini kendileri yapmaktadırlar. Çıracıklık ve eleman ihtiyacını karşılamak üzere, çıracıklara devlet tarafından asgari ücretin 4/1 ödenmeli ve sigorta yapılmalıdır.

▪ Yeni bir iş yeri açılmasına izin verilirken aynı sokak, cadde veya semtte aynı meslek alanında faaliyet gösteren esnaf ve sanatkârların iş potansiyelinin olumsuz etkilenebileceği dikkate alınmamaktadır.

▪ İşyeri ruhsatı verilirken birçok meslek alanında faaliyet alanlarına kısıtlama getirilirken; bazı meslek alanlarında (yapı marketleri, zincir marketleri hipermarketler, pastaneler, fırınlar vb.) kısıtlama olmaksızın her türlü ürünün satışı yapılabilmektedir. Bu durum esnaf ve sanatkârların bu tür işletmeler karşısında rekabet gücünü ciddi şekilde azaltmaktadır. Örneğin bir fırında ekmek üretimi yapılırken, bir zincir market içinde de ekmek üretilmektedir. Pastanelerde normalde pasta, tatlı, şekerleme satışı yapılması gerekirken, kimi zaman lokantadan daha çok çeşitte yemek sunularak lokanta işletmeciliğine benzer bir durum oluşabilmektedir. Yapı marketlerin çiçek satması da yine bu duruma örnek teşkil etmektedir.

▪ Büyük işletmelerle karşılaştırıldığında, müşterilerine işyerinde kredi kartı kullandıran esnaf ve sanatkârlar bankalara daha yüksek komisyonlar ödemektedirler. Bu durum, küçük esnaf ve sanatkârın büyük işletmeler karşısında rekabet gücünü azaltmakta ve gelirlerinin azalmasına neden olmaktadır.

▪ Ruhsat almadan, ustalık belgesi olmadan, kimi zaman seyyar bir şekilde açılmış ve sağlıksız koşullarda çalışan işyerlerinde düşük bedel ile mal satışı yapılmakta veya hizmet verilmektedir. Bu durum, yasal yükümlülüklerini yerine getiren esnaf ve sanatkârların rekabet gücünü azaltmaktadır.

▪ Toptan satış amacıyla kurulmuş işyerlerinin perakende satış yapmaları küçük esnafın rekabet gücünü azaltarak gelirlerinin azalmasına neden olmaktadır.

▪ Pazar yerlerinde tezgâhların esnafa tahsis edilmesinde adil olmayan bazı uygulamalar, esnaf arasında rekabet koşullarını olumsuz etkilemektedir.

▪ Esnaf ve Sanatkar Odalarının yeniden yapılandırılması.

6. İLDEKİ MESLEKİ EĞİTİM İHTİYAÇLARI

✓ İşgücü yetiştirme (Mesleki Eğitim) Faaliyetleri

İlimizde İŞKUR İl Müdürlüğüne işverenlerin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün temini için mesleki eğitim kursları planlanmakta ve uygulanmaktadır. Bu kapsamda 2019 yılında 752 kişinin katıldığı 41 mesleki eğitim kursu projesi düzenlenmiştir.

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

✓ **İşbaşı Eğitim Programları**

İşbaşı eğitim programı İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin, işletmelerde işbaşı (staj) yaparak meslek edinmelerinin sağlanması amacıyla planlanmakta ve uygulanmaktadır. Bu kapsamda 2019 yılında 619 program uygulanmış bu programlardan 1.688 kişi yararlanmıştır.

7. İÇ VE DIŞ PAZAR İMKÂN LARI

- İlimizde Esnaf ve Sanatkârlarca üretilen mallar; tuz ve gelinlikdir.
- Gelinlik yurt içinde birçok ile yurtdışında ise bazı ülkelere gönderilmektedir. Delice ilçemizden çıkarılan tuz yurt içinde pazarlanmaktadır.
- Ürünler sosyal medyadan, internetten web sayfalarından tanıtılıyor. Reklam kampanyaları ve sponsorluk aracılığı ile desteklenerek daha çok kesime tanıtılması sağlanmalıdır.
- Ürünlerin pazarlama ve tanıtımında ildeki belediyeler, kaymakamlık ve valilik gibi devlet kanallarının devreye girmesi, fuar veya festival gibi etkinlikler düzenlemesi ve ilimize özgü üretim yapan Esnaf ve Sanatkarlara gerekli destekleri sağlamalıdır.

8. ESNAF VE SANATKÂRLARIN DESTEKLENMESİ

- Kırıkkale esnaf ve sanatkârı için hükümetin önceki yıllarda uygulamış olduğu can suyu kredisi gibi faizsiz kısa vadeli düşük rakamlı kredilerin yerinde uygulandığı ve esnafın motivasyonunu artırdığı gözlemlenmektedir. Esnafın rekabet gücünün artırılması hususunda esnaf geleneğimizde zaten var olan aynı işi yapan esnaflardan İşhanı imalathaneleri ortak hareket ve ortak Pazar arayışını destekleyecektir. Bu amaçla mevcut KSS ve OSB'lerde sektörel kümelenmeler kendiliğinden daha çok mobilya ve enerji yatırımlarına yönelirken Kırıkkale ARGE çalışmalarını Teknoparka endekslemiş durumdadır. Gerek işletmelerin küçüklüğü gerekse imalat sanayinin daha çok kamu ağırlıklı olması nedeniyle TEKNOPARK sayesinde katma değeri yüksek ürünlerin ARGE çalışmalarının şehirde yapılması hedeflenmektedir.
- İŞKUR, eğitim ve kayıtlı istihdam projelerinde esnaf odalarına öncelik vermektedir.

9. POLİTİKA VE STRATEJİLERİN UYGULANMASI

- Ülkemiz için ekonomik büyüme esnasında esnafın varlığını koruyabilmesi öncelikle dikkat edilmesi gereken bir süreçtir. Kaldı ki tüm gelişmiş ekonomilerde bile, küçük imalat, tamir sanayi el sanatları gibi yüzyıllar boyunca varlığını devam ettirecek sektörlerin varlığı göz ardı edilmemelidir. İlimizde bu amaçla mahalli yönetimler başta olmak üzere yer tahsisi yapılarak, gıda toptancıları toplu işyeri, küçük sanayi siteleri ve mevcut sanayinin çalışma koşullarının iyileştirilmesi hususunda kısa ve uzun vadeli çalışmalar yapılmaktadır.
- Pazarlama yöntemleri itibariyle aracılardan azaltılması ve perakende sektörüne dev yatırımcıların girmesi ile AVM sayıları artmakta hem gıda ve ihtiyaç maddelerindeki kârlılık oranı aşağı çekildiğinden hem de işletme sermayesi güçlüğü nedeniyle küçük esnaf perakende sektöründen çekilmektedir.

T.C.
KIRIKKALE VALİLİĞİ
Ticaret İl Müdürlüğü

- Yatırımlarda yeni teşvik sistemi gereğince uygulanacak Bölgesel ve Sektörel Teşvik Sistemi uyarınca İlimiz 4. Bölgede yer almakta olup, yeni teşvik sisteminin uygulanmasıyla İlimizde yeni yatırımların, rekabet gücünün ve istihdamın artacağı düşünülmektedir.
- Esnaf ve sanatkârın rekabet gücünün artırılması için temel girdiler anlamında organizasyonlar düzenlenerek, ham maddeye yüksek opsiyonlu ve aracısız ulaşılması sağlanmalı, toplu işyerinde müşterek hareket etmeleri, profesyonel yöneticiler aracılığıyla kümelenmeleri sağlanmalıdır.
- Markalara karşı küçük esnafın rekabet gücünün artırılması amacıyla başta vergi ve muafiyetleri uygulanmalı mahalli, özgün ve nitelikli küçük imalat koruma altına alınmalıdır.